

УДК 338.2:658.5.

Гаржа М.С. аспірант спеціальності 051 Економіка**Науковий керівник: Терехов Є.В.,** канд. екон. наук, доцент кафедри прикладної економіки, підприємництва та публічного управління*(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна)*

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Під час війни, в несприятливих умовах зовнішнього середовища, зокрема при посиленні конкурентної боротьби, існують численні виклики та загрози для конкурентоспроможності підприємств. Інтенсивність конкуренції, непередбачуваність зовнішнього середовища, нестабільність економічних умов вимагає від суб'єктів господарювання гнучкості, швидкості реакції та здатності до ефективного прийняття управлінських рішень. Тому функціонування системи управління конкурентоспроможністю підприємства визначає ефективність діяльності підприємства в короткостроковому періоді та забезпечує реалізацію перспектив довгострокового розвитку.

В загальному вигляді «система» – множина взаємопов'язаних елементів, що утворюють єдине ціле, взаємодіють із середовищем. Тобто «система» характеризується наявністю ряду елементів, наявністю зв'язків між ними, цілісним характером даного явища чи процесу. Системний підхід до управління конкурентоспроможністю підприємства передбачає розгляд об'єкта управління як цілісної та нерозривної моделі та необхідність забезпечення взаємозв'язку всіх його елементів [1]. Система управління конкурентоспроможністю підприємства є багатофункціональною системою, що складається з комплексу взаємопов'язаних елементів (підсистем), які і створюють цю певну цілісність. Підсистеми розглядаються як агреговані комплекси дій щодо підвищення конкурентоспроможності підприємства. Комплексність передбачає забезпечення взаємозв'язку всіх елементів (підсистем) системи управління конкурентоспроможністю підприємства при прийнятті управлінських рішень та врахуванні змін як в окремих об'єктах управління, так і в кінцевих результатах діяльності всього підприємства. Тобто зміна параметрів одного з елементів системи призводить до зміни параметрів інших елементів.

Система управління конкурентоспроможністю підприємства також являє собою сукупність організаційної структури, ресурсів, процесів і методів, необхідних для створення та впровадження умов, які сприятимуть формуванню конкурентних переваг підприємства в поточному або майбутньому бізнес-середовищі [2].

Система підвищення конкурентоспроможності повинна включати підсистеми: управлінську (для управління системою), постачальну (для забезпечення необхідними ресурсами), керовану (конкурентний потенціал) та підсистему впливу на фактори конкурентоспроможності (для досягнення необхідного рівня конкурентоспроможності).

Значення системного підходу до управління конкурентоспроможністю підприємства полягає в тому, що він дозволяє комплексно досліджувати конкурентоспроможність підприємства, систему його управління як в цілому, так і на рівні конкурентних переваг, аналізувати ситуацію в межах єдиної системи, щоб з'ясувати природу проблем, а саме вхід (продукція, послуги, інформація); процес (перетворення ресурсів у результати); вихід (забезпечення матеріальними, трудовими, фінансовими, інформаційними та іншими видами ресурсів) [3].

Основні вимоги до розробки дієвої системи управління конкурентоспроможністю полягають в наступному:

– стійка конкурентоспроможність підприємства досягається шляхом цілеспрямованого забезпечення підвищення його конкурентоспроможності за допомогою систем, які ефективно використовують конкурентоспроможність;

– система підвищення конкурентоспроможності має включати підсистеми: контрольна (управління системою), постачання (забезпечення необхідними ресурсами), контроль (конкурентоспроможність), а також підсистеми, що впливають на фактори конкуренції (забезпечення необхідного конкурентоспроможного рівня);

– система підвищення конкурентоспроможності має виконувати дві функції: залишатись відокремленою від зовнішнього середовища, і також враховувати його гальмуючий ефект;

– конкурентоспроможність є обов'язковим чинником для максимізації прибутку підприємства у майбутні періоди;

– підвищення рівня конкурентоспроможності є основним елементом універсального управління [2].

Управління конкурентоспроможністю підприємства включають комплексні заходи та підходи, які спрямовані на підвищення здатності підприємства успішно конкурувати на ринку. Ця система вимагає поєднання різних стратегічних, аналітичних та оперативних елементів, які спільно формують основу для досягнення стійкої конкурентної переваги. Виходячи з цього, можна відзначити такі дієві механізми забезпечення формування системи управління конкурентоспроможністю:

– система стратегічного планування, система моніторингу та контролю;

– система мотивації та стимулювання персоналу;

– система управління якістю;

– система управління ризиками [4].

Довгострокова конкурентоспроможність підприємства досягається на підставі цілеспрямованого забезпечення підвищення його конкурентоспроможності за допомогою системи ефективного використання конкурентоспроможного потенціалу.

Основними завданнями системи управління конкурентоспроможністю підприємства є подолання (зменшення) кількості деструктивних факторів, що впливають на рівень конкурентоспроможності підприємства; підвищення конкурентних переваг підприємства; забезпечення гнучкості управлінських рішень відповідно до умов конкуренції на певному ринку [1].

Список використаних джерел:

1. Балдинюк В.М. Система управління конкурентоспроможністю підприємства. Економіка та суспільство. 2022. Випуск №42. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1647>

2. Лук'янчук О.М., Ніколаєва Є.В Система управління конкурентоспроможністю підприємства: наукові підходи та практичні виклики. Науковий вісник. Збірник наукових праць Одеського національного економічного університету. 2024. №3-4 (316-317). URL: <http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2024/316-317/pdf/110-116.pdf>

3. Жовновач Р.І. Системний підхід до управління конкурентоспроможністю підприємства. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2010. Вип. 18 (1). С. 344–351

4. Євтушенко Н.О., Гончар Д.К. Механізм управління конкурентоспроможністю підприємств України. Економіка. Менеджмент. Бізнес. Київ : ДУТ. 2021. №1 (35). С 16–21